

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

І.В. Гнидюк, здобувач*

Житомирський національний агроекологічний університет

Викладено регіональні аспекти землекористування в сільськогосподарських підприємствах. Особливу увагу приділено використанню земельних ресурсів в сільськогосподарських підприємствах Вінницької області.

Постановка проблеми. Трансформаційні процеси в сільському господарстві, зумовлені проведенням економічних реформ і дією цілої низки об'єктивних соціально-економічних факторів, посилили диференціацію рівнів розвитку регіонів України та їх сільських територій. Недосконалість регіональної аграрної політики та відсутність державної регіональної політики розвитку земельних відносин негативно вплинули на стан використання земельних ресурсів на регіональному рівні. В цьому контексті на особливу увагу заслуговує досвід формування земельних відносин у Вінницькій області.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам землекористування в аграрному секторі економіки країни присвячені праці І. Кириленко, Л. Новаковського, Б. Пасхавера, О. Русана та інших вчених-аграрників [1, 2, 3]. Водночас, питання регіонального землекористування на сьогодні є недостатньо вивчені та досліджені.

Метою дослідження є вивчення стану землекористування у Вінницькій області та розробка практичних рекомендацій щодо його покращення.

Виклад основного матеріалу. Вінницька область – один із всебічно розвинених аграрно-промислових регіонів України. Область розташована в лісостеповій зоні на Волино-Подільській височині. Територія області складає 26,5 тис. км², що становить 4,4% території України. За даними Держкомземресурсу України, показник сільськогосподарської освоєності території дорівнює 76% і становить 2 тис. км², з яких майже 50% – чорноземи. За розмірами сільськогосподарських угідь область посідає 9 місце серед регіонів України. Загальний земельний фонд Вінницької області станом на 2009 р. становив 2649,3 тис. га.

Аналіз структури земельного фонду Вінницької області за основними видами угідь показав, що у 2009 р. 76,1% загальної земельної площі припадало на сільськогосподарські угіддя, з них 65,2% займала рілля, 0,03% – перелоги, 1,9% – багаторічні

* Науковий керівник – Д.І. Дема, к. е. н., доцент

насадження, 1,9% – сіножаті, 7,1% – пасовища. Аналіз структури сільськогосподарських угідь області свідчить про високу розораність земель. Питома вага ріллі в загальній площі сільськогосподарських угідь області (65,1%) перевищує оптимальний рівень, проте є дещо нижчою, ніж в цілому по Україні (78%).

Упродовж останніх 3-х років у складі земельного фонду області відбулися певні зміни. Всього із складу земель сільськогосподарського призначення в 2009 р., в порівнянні з 2007 р., було вилучено 0,9 тис. га, на 0,4 тис. га зменшилася площа сільськогосподарських угідь, 1,1 тис. га – площа ріллі, на 0,7 тис. га – площа пасовищ. Водночас, площа земель під багаторічними насадженнями збільшилася на 1 тис. га, під сіножатями – на 0,2 тис. га. Площа перелогів упродовж звітнього періоду залишалася без змін і складала 0,9 тис. га.

Таблиця Структура земельного фонду Вінницької області за основними видами угідь

Показники	2007 р.		2008 р.		2009 р.	
	площа, тис. га	%	площа, тис. га	%	площа, тис. га	%
Загальна площа земель, всього	2649,3	100	2649,3	100	2649,3	100
Сільськогосподарські землі, всього, у т.ч.	2067,4	78,0	2067,0	78,0	2066,5	78,0
сільськогосподарські угіддя, з них:	2017,5	76,2	2017,2	76,1	2017,1	76,1
рілля	1730,0	65,3	1729,4	65,2	1728,9	65,2
перелоги	0,9	0,03	0,9	0,03	0,9	0,03
багаторічні насадження	48,9	1,8	49,3	1,8	49,9	1,9
сіножаті	50,3	1,9	50,3	1,9	50,5	1,9
пасовища	187,5	7,1	187,3	7,1	186,8	7,1

Для дослідження стану використання земельних ресурсів у Вінницькій області важливо визначити структуру та динаміку зміни посівних площ в усіх категоріях господарств. Дані Головного управління сільського господарства та продовольства у Вінницькій області свідчать, що посівні площі усіх категорій господарств Вінницької області з 2006 р. по 2008 р. збільшилися на 164,5 тис. га, причому збільшення площ посівів основних сільськогосподарських культур відбувалося переважно у сільськогосподарських підприємствах, включаючи фермерські господарства (на 167,0 тис. га), в той час як у господарствах населення площі посів зменшилися за звітний період на 2,5 тис. га. У загальній площі посівів в усіх господарствах Вінницької області у 2008 р. більшу частину займали посіви зернових (54%) та кормових культур (12,5%), решта посівних

площ була зайнята технічними культурами, картоплею та овочами. Питома вага площ посівів зернових культур і соняшнику має тенденцію до збільшення, причому ця тенденція носить прогресуючий характер. Так за період 2006-2008 рр. площі зернових збільшилися на 12,3%, соняшнику – на 58,1%. Питома вага посівів кормових культур за досліджуваний період зменшилася на 13% і має чітко виражену тенденцію до скорочення. Зменшилися впродовж звітнього періоду і площі посівів картоплі на 8,1%.

Висновки. Подібне явище у загальній посівній площі не можна вважати позитивним зрушенням у структурі посівних площ за основними групами сільськогосподарських культур як з огляду на раціональне співвідношення посівів між ними, так і з точки зору розвитку тваринництва, для ефективного функціонування якого, як свідчить світовий досвід, під кормовими культурами має бути зайнято не менше 50% орних земель. Крім того, у Вінницькій області спостерігається жодним чином не виправдана практика зменшення площ посів під картоплею, овочами та цукровим буряком.

Список використаних джерел

1. Кириленко І.Г. Актуальні питання ринку земель сільськогосподарського призначення. // Економіка АПК. – 2009. – № 3. – с. 44-46.
2. Новаковський Л.Я. Шляхи удосконалення законодавчого забезпечення розвитку земельних відносин в Україні. // Економіка АПК. – 2009. – № 3. – С. 21-23.
3. Русан В.М. Економіко-екологічний механізм раціонального сільськогосподарського землекористування. // Економіка АПК. – 2006. – №4. – С. 31-37.